

IMPORTANȚA PROIECTELOR EXTRACURRICULARE DE EDUCAȚIE ECOLOGICĂ

Prof. Mihaela Nicolae, Liceul de Arte “Bălașa Doamna”, Târgoviște
Prof. Carmen Antonescu, Liceul de Arte “Bălașa Doamna”, Târgoviște

În ultimii ani, am implementat în școală proiecte extracurriculare, care au vizat mai multe aspecte ale vieții civice a elevilor. Unul dintre domeniile abordate a fost educația ecologică, întrucât am considerat că tânăra generație are nevoie nu doar de informații privitoare la mediul înconjurător, ci, mai ales, de o motivare pentru a se implica în rezolvarea problemelor de mediu, încă din ciclul primar. Am ales astfel, ca o parte dintre activitățile derulate să facă referire la reciclare.

Am constatat că reciclarea este o temă de actualitate, deoarece în toate comunitățile, se observă cum diverse materiale, pe care omul nu le mai consideră folositoare, degradează mediul înconjurător. În sate, în orașe, mormane de PET-uri sau alte materiale care nu sunt biodegradabile, dăunează calității mediului înconjurător, oferind o imagine agresivă pentru ochi. Copiii și adolescenții nu au fost educați să refolosească, ei au fost obișnuiți doar să consume, iar în accepțiunea lor altcineva, adică edilii localităților, să se ocupe de rezolvarea problemei deșeurilor. Am încercat să lămurim care este locul producătorului și al consumatorului în încercarea de a reduce efectele poluării prin reciclarea unor produse. Considerăm că ei nu sunt informați întotdeauna asupra pericolelor existente în acest domeniu și, deseori, le tratează cu superficialitate. De aceea, este obligatoriu și necesar să se identifice cauzele, dar și consecințele nedorite ale acestei probleme cu care se confruntă lumea actuală.

Am folosit, în acest scop, o metodă numită Controversa Academică Structurată, preluată dintr-un proiect numit “Deliberând în democrație”, finanțat de Departamentul pentru Educație al S.U.A., în care România a fost partenerul statului Maryland, proiect în care ne-am implicat, cu câte o clasă de elevi, timp de 3 ani.

Lecțiile de deliberare se desfășoară după un algoritm standard.

a) Etapele lecției

Pasul 1: Introducere

1. Profesorul prezintă titlul lecției;
2. Se parcurg regulile deliberării.

Pasul 2: Citirea textului

1. Fiecare elev primește un text pentru studiu despre tema aleasă;
2. Elevii citesc individual textul;
3. Profesorul cere acestora, după parcurgerea integrală a textului, să împărtășească, în grup, informații interesante/deosebite/neobișnuite din text.

Pasul 3: Formarea grupelor și discutarea textului

1. Clasa se împarte în grupe de câte 4 elevi;
2. Profesorul cere acestora să facă schimb de idei, identificate de către fiecare dintre ei, în text.

Pasul 4: Prezentarea întrebării pentru deliberare

1. Se precizează că fiecare text are o întrebare, pe baza căreia va fi discutată lecția, prin deliberare;
2. Întrebarea se scrie pe tablă sau se afișează pe o foaie de flip-chart și se citește cu glas tare.

Pasul 5: Identificarea argumentelor

1. Fiecare grup de elevi este împărțit în două echipe: A și B.

2. Cei din echipa A vor căuta în text cele mai puternice argumente în favoarea întrebării pentru deliberare; cei din echipa B vor căuta în text cele mai puternice argumente împotriva întrebării pentru deliberare.

Pasul 6: Prezentarea argumentelor majore

1. Cei din echipa A prezintă argumentele din text care susțin întrebarea pentru deliberare, celor din echipa B;
2. Cei din echipa B prezintă argumentele din text împotriva întrebării pentru deliberare, celor din echipa A.

Pasul 7: Inversarea rolurilor

1. Rolurile trebuie să se schimbe: cei din echipa A vor căuta în text argumente împotriva întrebării pentru deliberare, iar cei din echipa B vor căuta în text argumente care să susțină întrebarea pentru deliberare.

Pasul 8: Deliberarea

1. Elevii ies din rolurile A și B și încep să delibereze;
2. Se reamintește întrebarea pentru deliberare;
3. Fiecare din grupurile de câte 4 elevi va trebui să hotărască ce poziție -pro sau contra- va adopta cu privire la întrebarea pentru deliberare.

Pasul 9: Analiza procesului de deliberare

1. Se reunește întreaga clasă;
2. Profesorul va pune diferite și numeroase întrebări, referitoare la procesul ce a avut loc în interiorul fiecărui grup. Un exemplu în acest sens îl pot constitui întrebări precum: Care a fost cel mai puternic argument pro sau contra întrebării pentru deliberare? Care a fost poziția individuală a elevilor? Care au fost zonele de consens/de înțelegere? Ce întrebări există încă? De unde puteți obține informații?
3. Profesorul se va folosi, pentru discuțiile libere, și de informațiile pe care elevii le au despre tema respectivă, din alte surse, nu doar din textul oferit spre studiu.

Într-una dintre lecțiile realizate în cadrul proiectului, întrebarea pentru deliberare a fost: „Ar trebui ca democrația noastră să ceară producătorilor să își recicleze produsele?”. Ni s-a părut important ca elevii să înțeleagă cât mai multe dintre aspectele reciclării, pornind de la textul lecției, care conține exemple edificatoare în acest sens. Tema reciclării, dar și metoda folosită, au oferit elevilor posibilitatea de a se implica, de a analiza diversele puncte de vedere și de a formula o decizie cu privire la responsabilitatea producătorului dar și a celor care consumă. Prin problemele supuse dezbaterii, am reușit să scoatem în evidență că știința și tehnologia ne fac viața mai ușoară, mai frumoasă, dar totodată, faptul că, deseori, consecințele modului în care trăim la un moment dat ne pot afecta viața noastră viitoare, dar și a generațiilor care ne vor urma pe acest Pământ.

Lecția ne-a oferit posibilitatea să activizăm, să responsabilizăm întregul colectiv de elevi, prin lucrul pe grupe. În derularea lecției, rolul nostru ca profesori a fost acela de îndrumători ai fiecărei grupe, în sensul orientării activității elevilor. La începutul lecției elevii au completat un grafic ȘTIU-VREAU SĂ ȘTIU-AM ÎNVĂȚAT, pentru a putea să realizăm și o evaluare inițială a ceea ce știu elevii despre acest subiect. Pe baza materialelor-suport ale lecției, studiate de ei, sau propuse de noi, elevii au completat la finalul lecției și ultima coloană, descoperind că au atins astfel obiectivele lecției. În cadrul deliberării propriu-zise, fiecare elev și-a expus punctul de vedere referitor la întrebarea lecției, susținut cu argumente din text sau din propria sa viață. Nu în ultimul rând, fiecare dintre ei a fost pus în postura de a explica modul cum ar acționa dacă ar fi în anumite situații, legate de problema pusă în discuție.

Totodată, ei au putut să își pună în valoare calitățile, abilitățile, cunoștințele din mai multe domenii, precum cel al calculatorului, fiind încurajați să reflecteze asupra ideilor prezentate și să

observe că au idei asemănătoare cu ceilalți trei colegi din grup. A sesizat, în cadrul activității, importanța fiecăruia dintre ei, modul cum au contribuit la efortul de grup, simțindu-se coparticipanți și responsabili pentru opinia grupului mic, ceea ce le-a dat sentimentul că munca lor are relevanță atât în plan personal, cât și în plan colectiv. În plus, prin contactul direct cu partenerii din grupă, fiecare dintre elevi a învățat lucruri utile despre munca în echipă, despre responsabilitate, dăruire, seriozitate, contribuție la efortul comun.

În grupul mare, am constatat că s-a îmbunătățit comunicarea dintre elevi, prin crearea de atitudini pozitive, la nivelul colectivului clasei. Mulți dintre ei i-au privit cu alți ochi, mai prietenoși, pe cei care și-au expus argumentat punctul de vedere, căci ei nu se făcuseră remarcați la alte ore de curs, pentru că ei nu aveau cunoștințe solide în domeniul respectiv. Foarte important a fost că fiecare elev a avut posibilitatea de a-și exprima originalitatea, de a fi creativ, intuitiv, de a avea curajul să își susțină, cu argumente, punctul de vedere, să fie competitiv, responsabil.

În plus, așternerea de către elevi a gândurilor pe hârtie, la finalul lecției, prin completarea unei fișe de reflecție, i-a determinat, după mai multe deliberări, să devină reflexivi, să se întrebe de ce lucrurile s-au întâmplat într-un mod sau în altul, dacă ar fi fost posibilă abordarea lor într-un alt fel sau dacă își pot îmbunătăți rezultatele obținute.

Lecția *Reciclarea deșeurilor* a durat 90 de minute și, din acest motiv, am reușit să cuprindem toate aspectele care i-ar determina pe elevi să se gândească mai profund la consecințele pe care le are răspunsul la întrebarea pentru deliberare. Am oferit elevilor posibilitatea să discute ce se întâmplă cu cumpărătorii, producătorii, cu toate părțile implicate, să aprofundeze drepturile și responsabilitățile lor, pentru ca ei să fie învățați despre importanța relației cauză-efect. Mai atent am abordat această problemă în cadrul debriefing-ului, prin întrebări precum: Care a fost cel mai puternic argument al grupului? Precizați pe ce anume s-a bazat. Care a fost poziția ta în cadrul grupului mic? De ce ai ales să ai o poziție diferită de opinia grupului față de întrebarea pentru deliberare? Răspunsul tău ar fi diferit dacă ai fi producător? De ce?

De ce am preferat această metodă? Pentru că am atins, în acest fel, mai multe obiective: încurajarea exprimării personale a elevilor, angajarea lor în activități de învățare mai complexe și mai creative, diversificarea cunoștințelor, deprinderilor și abilităților exersate; implicarea mai activă a acestora în actul predării, pentru ca ei să nu fie doar spectatori pasivi, ci actanți, participanți activ la activitatea desfășurată; înțelegerea rolului lor în organizarea și derularea experiențelor de învățare; identificarea, de către elevi, a mai multor moduri în care poate fi exprimată o idee; valorizarea muncii lor și a efortului depus în timpul lecției; dezvoltarea capacității de autoevaluare a elevilor, aceștia devenind autoreflexivi asupra propriei munci și asupra progreselor înregistrate.

A fost nevoie de acest proiect ca să observăm acest aspect al vieții noastre: educația civică sau educația pentru cetățenie. Proiectul ne-a oferit și o altă fațetă a vieții de zi cu zi: surprinzător, existența înseamnă mult mai mult decât a te supune unor legi, unor reguli. Am înțeles că important nu este să vorbești despre ceea ce ar trebui făcut, ci să faci efectiv. Contează nu doar să privești de pe scaun spectacolul vieții, ci să te ridici și să iei parte, curajos, la acesta.

Bibliografie:

<http://www.did.deliberating.org>